

DIE VERSTAAN EN FUNKSIE VAN DIE
OU TESTAMENT IN DIE KERK (OF: KAN DIE
KERK KLAARKOM SONDER DIE
OU TESTAMENT?) DEEL II

S. D. Snyman¹

ABSTRACT

THE UNDERSTANDING AND FUNCTION OF
THE OLD TESTAMENT IN THE CHURCH (OR
CAN THE CHURCH DO WITHOUT THE
OLD TESTAMENT?)

The question put in this two part article is suggested in the title: can the church do without the Old Testament? In part I of the article an overview and interpretation of the history of research regarding this matter were given. The result of this investigation boils down to two basic answers given: The Old Testament was either totally rejected or narrowed down to a formula like promise-fulfillment; law-gospel; continuity-discontinuity. However well intended, to narrow down the Old Testament to a single formula resulted in viewing the Old Testament only as preliminary, the Word of God for an interim period only and validated by the New Testament. In part II it is argued that both the Old and the New Testament should rather be seen as the complete Word of God where both Testaments stand in need of one another. Old and New Testament stand in a relationship of a simultaneous similarity and dissimilarity. This means that the Old Testament has more than a christological message for members of the church, it has a message of its own that should be heard from the pulpits and in the pastoral care provided by the church.

1. DIE OU TESTAMENT VERRUIM AS WOORD
VAN GOD (DIE OU TESTAMENT IS VOLLEDIG
WOORD VAN GOD)

Teenoor 'n verstaan van die Ou Testament wat die Ou Testament — wanneer dit saam met die Nuwe Testament gelees word — voorlopig Woord van God maak en daardeur die Ou Testament vereng soos in deel I van die artikel (in hierdie volume) beredeneer, argumenteer hierdie bydrae in die

¹ Prof. S. D. (Fanie) Snyman, Hoof: Departement Ou Testament, Universiteit van die Vrystaat, Posbus 339, Bloemfontein, 9300. E-pos: tlgs@rs.uovs.ac.za.

teenoorgestelde rigting. Die Ou Testament is — wanneer dit saam met die Nuwe Testament gelees word — volledig Woord van God.² Dié uitgangspunt geld ook vir die verstaan van die Nuwe Testament: die Nuwe Testament is — wanneer dit saam met die Ou Testament gelees word — volledig Woord van God. Ou en Nuwe Testament vorm 'n twee-eenheid. Die Nuwe Testament word in die lig van die Ou Testament gelees — en ook omgekeerd: vanuit die Nuwe Testament val daar nuwe lig op die Ou Testament (Zenger 2000:9). Daar is 'n verweefdheid tussen Ou en Nuwe Testament (Van der Watt 1989:64) sodat beide Testamente 'n teologiese noodsaaklikheid vir mekaar is omdat hulle in 'n verhouding van relatiewe onafhanklikheid van mekaar staan (Anderson 1999:10-12). Sonder die Ou Testament is die Nuwe Testament onvolledig Woord van God. Schreiner (1999:79) maak selfs die opmerking dat die ontstaan van die Nuwe Testament nie sonder die Heilige Skrif van die volk van Jahwe (die Ou Testament dus) in te dink is nie. Preuss (1984:130) sê in die verband:

Das NT allein reicht nicht aus, um die Sache der Bibel voll auszusagen. Das AT allein darf nicht ausreichen, um die Sache des Christentums voll auszusagen. Beide Teile der Bibel benötigen sich gegenseitig als Korrelat, als Ergänzung und als Korrektur.

1.1 Ou en Nuwe Testament is die kanon van die kerk

Die Nuwe Testament is vol aanhalings en toespelings op die Ou Testament. Greidanus (1999:185) wys daarop dat navorsing wat hieroor gedoen is, toon dat daar 1604 aanhalings in die Nuwe Testament is van 1267 Ou-Testamentiese passasies. 229 van die 260 hoofstukke waaruit die Nuwe Testament bestaan bevat ten minste twee aanhalings of verwysings na die Ou Testament. In die (sogenaamde egte) briewe van Paulus aan die Romeine, Korintiërs, Galasiërs, Filippense, 1 Tessalonisense en Filemon is daar 90 aanhalings uit die Ou Testament (Schreiner 1999:80). Daar word bereken dat 32% van die Nuwe Testament bestaan uit aanhalings van en toespelings op die Ou Testament (Greidanus 1999:185).

Jesus verwys na die Ou Testament as die wet, profete en die psalms (Luk. 24:44) of as die wet en die profete (Mat. 5:17). Uitdruklik sê Jesus dat Hy nie gekom het om die wet of die profete ongeldig te maak nie, “maar om hulle hulle volle betekenis te laat kry” (Mat. 5:17). Hy lees in die sinagoge uit die boekrol van Jesaja (Luk. 4:17) en haal die Tien Gebooue en

2 Dit is 'n stelling wat net in Christelike konteks geldig sou wees. Vir Joodse lesers van die Hebreeuse Bybel (Ou Testament) is dit volledig Woord van God ook sonder die Nuwe Testament.

die bekende Deuteronomium 6:4 aan in sy gesprekke (Mark. 10:17-20; Mat 19:16-20; Luk. 18:18-20). Petrus se preek op Pinksterdag in Handeling 2 is 'n preek uit die boek Joël in die Ou Testament. In Handeling 8:28 lees die Etiopiese man uit die boek Jesaja. Wanneer daar in 2 Timoteus 3:16 na die "hele Skrif" verwys word, word daar waarskynlik verwys na die Ou Testament. Op verskillende ander plekke in die Nuwe Testament word daar na die Ou Testament verwys as die "Skrif" (Joh. 2:22; Rom. 11:2), of die "Skrifte" (Mat. 26:54; Hand. 17:2,11; Rom. 15:4; 1 Kor. 15:3), of "Moses" (Mat. 19:7; Rom. 10:5). Vir Jesus en die verskillende outeurs van die Nuwe Testament is die Ou Testament sonder twyfel Woord van God.

In die vroeë kerk is die Ou Testament gebruik om die nuwe heilsdaad van God in Christus mee in te klee en te interpreteer. Die Ou Testament was die Bybel van die vroeë kerk:

...noch um die Mitte des zweiten Jahrhunderts bei Justin, erscheint das Alte Testament als die einzige, massgebende und völlig ausreichende Schrift der Kirche (Zenger 2000:6).

Die vroeë kerk het hierdie verbintenis tussen Ou en Nuwe Testament van die begin erken sodat met reg gesê kan word dat die kerk van Jesus Christus nooit sonder die Ou Testament was nie. Vir die vroeë kerkvaders was die Ou Testament in sy volle omvang erken as absolute gesag en openbaring van die verlede, hede en toekoms (Heick 1973:52).

Dit is daarom nie vreemd dat die noue verbintenis tussen die twee Testamente uitdrukking gevind het in die belydenisskrifte van die kerk nie. Ou en Nuwe Testament vorm saam die een kanon van die kerk. Dit is interessant dat daar in die Nederlandse Geloofsbelydenis (artikel 4) geen onderskeid getref word in terme van die status of waarde van die onderskeie Testamente nie:

Ons vat die Heilige Skrif in twee dele saam: die Ou en die Nuwe Testament. Dit is die kanonieke boeke waarteen niks ingebring kan word nie.

Artikel 5 van die Nederlandse Geloofsbelydenis lui:

Ons aanvaar al hierdie boeke, en hulle alleen, as heilig en kanoniek om ons geloof daarna te rig, daarop te grond en daarmee te bevestig.

Ou en Nuwe Testament is dus gelykwaardig Woord van God vir die kerk (Snyman 1986:23).

Omdat die Ou Testament kanon van die kerk en gelykwaardig Woord van God is saam met die Nuwe Testament, is die Ou Testament dus gesag-

hebbende openbaring van God en sy wil vir mense wat bekend gemaak en verkondig moet word. Gunneweg (1978:8-9) maak die belangrike opmerking dat die Christelike kerk nie die Ou Testament as 'n erfenis van 'n ander, vreemde en nie-Christelike godsdiens (die Judaïsme) oorgeneem het nie. Die Christelike kerk het 'n aandeel gehad in die omvang van die kanon van die Ou Testament. Wat die gereformeerde tradisie betref, is die kanon van die Ou Testament eers finaal omlyn met die Hervorming. Die Ou Testament is daarom nie 'n arbitrêre versameling van die literatuur van 'n ander godsdiens nie, dit was van die begin af deel van die Christelike kerk.

1.2 'n (On-)gelyksoortige verband tussen Ou en Nuwe Testament

Ou en Nuwe Testament staan in 'n gelyktydige gelyksoortige én ongelyksoortige verband met mekaar. Daar is 'n gelyksoortigheid en 'n ongelyksoortigheid tussen Ou en Nuwe Testament. Dit beteken daar is opvallende ooreenkomste én opvallende verskille binne die twee-eenheid van die kanon van Ou en Nuwe Testament. 'n Verruimde verstaan van die Ou Testament hou rekening met die (on-)gelyksoortigheid van ooreenkomste en verskille. Zenger (2000:11) is in ooreenstemming met die gedagte: die Bybel bestaan uit twee onderskeie dele “deren Gemeinsamkeit und Differenz zugleich festgehalten werden muss”. Volgens hom moet die woordpaar Ou (Testament) en Nuwe (Testament) nie as opponerende terme verstaan word nie, maar eerder as korrelate (Zenger 2000:11).

Die (on-)gelyksoortige verband tussen Ou en Nuwe Testament sou ook beskryf kon word met die term *analogie*. Analogie word hier verstaan as 'n verband of verhouding tussen twee sake van gelyktydige ooreenkoms en verskil. Analogie moet dus hier nie verstaan word as 'n wisselterm vir tipologie nie. Analogie soos hier bedoel, beteken veel eerder 'n verband in terme van taal, struktuur, uitdrukkingswyse sonder dat die verband 'n identiteit word. Ou en Nuwe Testament word dus onderling en wedersyds met mekaar vergelyk en die vergelyking lewer dan ooreenkomste en verskille op. Die resultaat hiervan sou dan beskryf kon word as 'n analogiese of (on-)gelyksoortige verband tussen Ou en Nuwe Testament. Met die erkenning van so 'n (on-)gelyksoortige verband word erkenning gegee aan die onteenseglike veelheid van verbindingslyne tussen Ou en Nuwe Testament, maar tegelykertyd word die eiesoortigheid en uniekheid van elke Testament ook volledig gehonoreer.

1.2.1 'n Historiese lyn van God se heilshandeling

Dit is 'n redelik algemene konsensus onder teoloë dat Ou en Nuwe Testament aan mekaar verbind word deur 'n historiese lyn van God se heilshandeling wat begin in die Ou Testament en voortgesit word in die Nuwe Testament. Vir Schreiner (1999:171) is die draende element wat die verskillende dele van die Ou Testament aan mekaar verbind, die historiese getuienis van God se handeling in woord en daad. Dit word egter nie beperk tot die Ou Testament nie, maar word op analoë wyse voortgesit in die Nuwe Testament. Die hoogtepunte van God se heilshandeling in die Ou Testament (Skepping, die roeping van aartsvaders, die uittog uit Egipte, die verbondsluiting by Sinai, die woestyntyd, die gawe van die land, die koningskap van Dawid) sy voortsetting vind in heilshandeling van God in die Nuwe Testament (die geboorte, lewe, kruisiging, opstanding, hemelvaart van Jesus Christus en die uitstorting van die Heilige Gees en die begin van die kerk as kerk van Christus). God se heilshandeling met die mens word vertel oor twee Testamente heen.

1.2.2 'n Teologiese verband

Daar is ook ooreenstemming dat Ou en Nuwe Testament in 'n teologiese verband met mekaar staan. Male sonder tal is dit al gesê dat die God van die Ou Testament die Vader van Jesus Christus is (Frör 1968:137; Gunneweg 1978:37; Gowan 1981:8; Schreiner 1999:81). Dit is dus die een en dieselfde God wat in Ou en Nuwe Testament Hom openbaar en aktief aan die werk is. Wanneer 'n gelowige in die Ou Testament die heilshandeling van God nalees, weet hy/sy die God van wie hier sprake is, is die Vader van Jesus Christus (Frör 1968:137). Dit is die God van die Ou Testament wat in Christus nuut handel (Preuss 1984:29). Die monoteïsme van die Ou Testament word in die Nuwe Testament gehandhaaf en alhoewel daar onderskei word tussen Vader, Seun en Heilige Gees nie, word dié drie nie drie gode nie. Die manier waarop Jesus beskryf word, die dinge wat Hy doen en die woorde wat Hy sê, word in die Nuwe Testament gedoen in terme van kwaliteite en optrede wat eintlik net van God self waar kan wees (Van der Watt 1989:65).

1.2.3 Die struktuur van die kanon

Die struktuur van die kanon in Ou en Nuwe Testament vertoon 'n gelyksoortigheid. In beide Ou en Nuwe Testament is daar 'n struktuur van verlede, hede en toekoms. In die Ou Testament vertel die sogenaamde historiese boeke (Genesis — Ester) van die verlede, die boeke Job, Psalms, Spreuke,

Hooglied en Prediker vertel van die hede en die profetiese boeke (Jesaja — Maleagi) vertel van die toekoms. In die Nuwe Testament is daar die beweging van verlede (die verskillende Evangelies), hede (Handelinge en briewe) en toekoms (Openbaring).

1.2.4 Die struktuur van God se heilshandeling

Die struktuur van God se heilshandeling is in beide die Ou en Nuwe Testament ook fundamenteel dieselfde. In beide die Testamente verlos God uit liefde en genade sonder verdienste van die mens. In die Ou Testament word die volk Israel byvoorbeeld eers uit Egipte verlos voordat hulle die tien gebooi by Sinai ontvang. Dit word klassiek uitgedruk in Deut. 7:7-8:

Die Here het jou nie lief gekry en gekies omdat jy groter was as die ander volke nie, jy was die kleinste van almal. Omdat die Here jou liefhet en Hy sy belofte nakom wat Hy met 'n eed bekragtig het aan jou voorvaders, het Hy jou deur sy groot krag laat wegtrek en jou bevry uit die plek van slawerny, uit die mag van die farao, die koning van Egipte.

In die Nuwe Testament gaan die indikatief van God se genade ook vooraf aan die imperatief. Jesus Christus word gekruisig nie omdat mense vir God liefhet nie, maar juis omdat God vir mense liefhet ten spyte van sonde. Dit is ook nie mense wat vra vir die koms van Jesus nie, dit is God wat Jesus aarde toe stuur. Telkens word die vereistes vir toegang tot die koninkryk van God gestel as geloof en nie verdienste nie. Die prioriteit van die indikatief bo die imperatief is veral duidelik uit die struktuur van die briewe van Paulus wat telkens begin met die indikatief van die evangelie en dan gevolg word deur die imperatief van God se wil.

Dit is as gevolg van die gelyksoortigheid in die struktuur van God se verlossinghandeling dat die Nuwe Testament probleemloos kon aansluit by die taal van die Ou Testament om die evangelie mee in te klee en te verduidelik. Woorde en begrippe soos Christus (Messias), koninkryk van God, Seun van God, Seun van die mens, wet, sonde, versoening, verbond, vergifenis, offer, reg en geregtigheid, liefde, geloof is almal kernbegrippe van die Christelike godsdiens wat die Nuwe Testament van die Ou Testament oorneem en gebruik.

Hermeneuties gesien is die Israel van die Ou Testament en die Kerk van Jesus Christus in die Nuwe Testament beide 'n geloofsgemeenskap. Die Kerk van Jesus Christus is die eskatologiese Israel van God (Wolff 1979: 174). Van beide die Israel van die Ou Testament en die lidmate van die Kerk van Jesus Christus word geloof vereis as antwoord op God se verlos-

singsdaad in hulle lewens. Beide die Israel van die Ou Testament en die Kerk is verlos sonder enige verdienste van die mens se kant; leef in 'n verbondsverhouding met die Here; het verbondsverpligtinge ontvang van God en die naaste lief te hê; leef in die wêreld met die verantwoordelikheid om God se getuie in die wêreld te wees. Daar is dus 'n (on-)gelyksoortige verband tussen Israel van ouds en die lidmate van die Kerk van Jesus Christus vandag.

1.2.5 'n Ongelyksoortigheid tussen Ou en Nuwe Testament

Daar is egter ook 'n ongelyksoortigheid tussen Ou en Nuwe Testament. Die Ou Testament is 'n veel meer omvangryker boek as die Nuwe Testament met gevolglik ook 'n veel groter verskeidenheid van literatuursoorte wat gebruik is. Die Ou Testament is (oorwegend) in Hebreeus geskryf terwyl die Nuwe Testament in Grieks geskryf is. Die taalverskil sê ook iets van 'n ongelyksoortige denkwêreld waaruit Ou en Nuwe Testament kom. Die Ou Testament adem die gees van 'n Ou Nabye Oosterse aardse en konkrete denkklimaat. Die Nuwe Testament adem weer die gees van 'n Griekse, meer gesofistikeerde, selfs filosofiese denkwêreld. Die Ou Testament het oor 'n lang periode van etlike eeue tot stand gekom sodat daar oor 'n meer gevarieerde manier oor God gepraat word, terwyl die Nuwe Testament oor 'n relatiewe kort periode tot stand gekom het.

Die belangrikste verskil tussen Ou en Nuwe Testament is die verskil in perspektief van waaruit geskryf word. Die Ou Testament word geskryf vanuit 'n perspektief van 'n voor-Christus era. Die Nuwe Testament word geskryf vanuit 'n perspektief van Christus wat reeds gekom het en weer gaan kom. Jesus Christus is God se nuwe en finale daad van verlossing. Mense kom nou op 'n nuwe manier — deur geloof in Christus — in 'n reggemaakte (geregverdigde) verhouding met God. Die eenmalige offer van Christus het die rituele offers waarvan daar sprake is in die Ou Testament onnodig gemaak.

Die ongelyksoortige verband tussen Ou en Nuwe Testament beteken ook dat die Ou Testament nie net christologies en in terme van die verlossing in Christus geïnterpreteer mag word nie.

Als we alles puur christelik willen bezien en louter op Christus betrokke uitleggen, raken wij de eigene van het Oude Testament kwijt (Abma 1974:227).

Die Ou Testament is meer as 'n boek wat Christus voorspel. Die Ou Testament het ook 'n eie, unieke boodskap wat as deel van die kanon van die kerk gehoor moet word.

Das Alte Testament hat ein Eigenwort mit Eigenwert, das als solches gehört werden will, vor allem in jenen Teilen, in denen es grundlegend von der Zuwendung Gottes zur Welt und zum Gottesvolk Israel erzählt (Zenger 2000:9).

Die Ou Testament moet geleentheid kry om sy eie boodskap in en vir die kerk te laat hoor. Na hierdie boodskap luister die kerk vanuit Christus (wat reeds gekom het en weer kom) en nie met die oog op Christus (asof Hy nog nie gekom het) nie. Omdat die Ou Testament kanon is, het die Ou Testament 'n boodskap wat ook gehoor en gewaardeer moet word. Die Nuwe Testament hoef nie die Ou Testament te laat buikspreek om net op so 'n manier as Ou Testament gehoor te word nie. Daar is groot gedeeltes in die Ou Testament wat nie 'n christologiese toespitsing het nie. Bright (1977: 204) maak die opmerking dat heelwat essensiële kenmerke van die Christelike geloof nie verder ontwikkel word in die Nuwe Testament nie omdat dit voldoende behandel is in die Ou Testament. Dit is nie die Nuwe Testament wat die Ou Testament verduidelik nie, die Nuwe Testament gebruik die Ou Testament om Christus te verduidelik (Baker 1992:139) sodat die eerste Christene die heil in Christus aan die hand van die Ou Testament kan begryp. Wanneer die Ou Testament só gelees word, word dit 'n boek van dankbaarheid wat vir lidmate van die kerk van Jesus Christus riglyne wil gee van hoe om as gelowige in die wêreld binne die ruimte van God se wil te lewe. Dit is wat telkens in die Ou Testament gebeur: vanuit hulle verbondenheid aan Jahwe, word die volk opgeroep om binne die verpligtings van die verbond wat veral deur die profete gekonkretiseer is, te lewe.

Dit is dus juis die ongelyksoortigheid van die Ou Testament teenoor die Nuwe Testament wat die unieke en eiesoortige boodskap van die Ou Testament helder laat klink. Daar is 'n noodsaak aan 'n omvattende teologiese verstaan van die Ou Testament waarin die gelyktydige gelyksoortigheid en ongelyksoortigheid van Ou en Nuwe Testament gehoor en waardeer word. Byvoorbeeld: die opheffing van offers wat in die Ou Testament voorgeskryf word op grond van die offer van Christus maak nie die offers en offervoorskrifte in die Ou Testament teologies onbelangrik of afgeloop nie. Die offers en offervoorskrifte in die Ou Testament beklemtoon juis die erns van sonde en die noodsaak van duursame versoening wat gerig is op die behoud van mense en op die herstel van die verhouding tussen God en mense en tussen mense (Snyman 1999:7-12). 'n Tweede voorbeeld: dit is bekend dat die Ou Testament min sê oor 'n lewe na die dood, die *sheol* is die doderyk, die einde van lewe. In die lig van die Nuwe Testament se beklemtoning van 'n ewige lewe "met Christus" word die Ou Testament se siening van die saak

nie opgehef nie. Help die Ou Testament ons nie juis om die belangrikheid van die lewe as gawe van God hier en nou te waardeer en ook te geniet nie?

1.3 Die resultaat van 'n verruimde verstaan van die Ou Testament

Wat is die resultaat daarvan om Ou en Nuwe Testament in 'n (on-)gelyksoortige verband met mekaar te sien?

1.3.1 'n Verruimde visie van God

Die Ou Testament verruim Nuwe-Testamentiese gelowiges se visie van God. Die Ou Testament openbaar God anders as in die Nuwe Testament. Daar word dimensies of aspekte van God geopenbaar wat aansluit en verskil van die Nuwe-Testamentiese openbaring van God. Beide die Ou en die Nuwe Testament maak God bekend as die liefdevolle, genadige, barmhartige God (Eks. 34:6-7). God is die God wat die verbond inisieer en in stand hou ten spyte van sy volk se onvermoë om dit te doen. Hy is die Skepper van hemel en aarde. Fundamenteel vir 'n visie op God is die openbaring van sy wese deur die bekendmaking van die Naam van God in die Ou Testament as Jahwe in Eksodus 3:15. Hy is ook die God wat oordeel oor nasies, oor sy volk en oor individue. Oor die wil van God word daar in konkrete terme gepraat in die Ou Testament.

1.3.2 'n Verruimde visie van mense

Die Ou Testament maak fundamenteel belangrike uitsprake oor mense en mens-wees in die wêreld. Dat die mens beeld van God is (Gen. 1:26-28) bly een van die mees fundamentele uitsprake oor mens-wees wat daar is. Dat die mens geval het (Gen. 3) en dat sonde deel van sy/haar wese geword het, maar dat mense tog in 'n verhouding met God kan bly leef, is insigte waarsonder 'n Bybelse antropologie en soteriologie nie kan klaarkom nie. Die Ou Testament handel in verskillende dele oor die vraagstuk van lyding (Job, Habakuk, Maleagi, verskillende Psalms, dele van die wysheidsliteratuur) waarsonder die insigte vanuit die Ou Testament in die tergende geheim ons oneindig armer in ons verstaan van lyding sou maak. Die Ou Testament bied riglyne aan oor hoe om as gelowige in die wêreld binne die ruimte van God se wil te leef (die profetiese literatuur). Gelowiges in die bedeling van die Ou Testament het ook nie altyd hulle verhouding met God en in die dinge wat met hulle gebeur, probleemloos beleef nie. Daarom bied die Ou Testament ook gelowiges se worsteling met God in klag en lof om die onbegryplikhede en paradokse van die lewe enigsins in verband met God te probeer verstaan

(die Psalms en dele van die profetiese boeke). Juis omdat die Ou Testament 'n aardse boek is wat oor die konkrete lewe van die hier en die nou handel, bied die Ou Testament kostelike raad oor hoe om die kuns van die lewe te bemeester deur sensitief te wees vir verhoudinge met mense en met 'n mens se verhouding met God (die wysheidsliteratuur).

1.3.3 'n Verruimde visie van die wêreld

Die Ou Testament open met 'n blik op die skepping. In Genesis 1-11 handel dit oor God se omvattende handeling met die mensdom in sy totaliteit. Verder in die Ou Testament is dit ook telkens duidelik dat Jahwe, die God van Israel, nie 'n lokale of plaaslike god is nie; Hy is universeel God van alles en oor almal. Daarom het Hy die mag om sy volk in ballingskap te laat wegvoer, maar ook om 'n heidense koning as messias te gebruik om sy volk te laat terugkeer na die land (Jes. 45:1). Ander nasies se doen en late word eties deur Jahwe beoordeel (Amos 1-2; Nahum; Obadja) en daarom kom hulle ook in die oordeel by Hom (Jer 46-51; Eseg 25-32). God is in die besonder ook die God van die geskiedenis wat sy heerskappy oor nasies uitvoer op 'n manier wat nie altyd duidelik is vir elkeen nie, maar wat tog sigbaar is en wat geglo is deur die gelowiges van die Ou Testament.

2. DIE VERSTAAN EN FUNKSIE VAN DIE OU TESTAMENT IN DIE KERK

Die Ou Testament moet saam met die Nuwe Testament as volledige Woord van God funksioneer in die kerk se verskillende bedrywighede.

2.1 Prediking

Dit is duidelik dat die Ou Testament ons verstaanshorison van God en die wêreld waarin gelowiges hulle weg as gelowiges moet vind, beduidend verruim. Dit is daarom noodsaaklik dat die Ou Testament gereeld in die prediking van Sondag se erediens gehoor moet word. Die boodskap van die Ou Testament hoef nie vereng te word deur allerlei hermeneutiese sleutels wat nie reg laat geskied aan die eiendomlike van die openbaring van God in die Ou Testament nie. 'n Verruimde verstaan van die Ou Testament as Woord van God bevry juis van 'n gedwonge, geforseerde Christologiese interpretasie van die Ou Testament. 'n Verruimde verstaan van die Ou Testament laat dit toe dat die Ou Testament vanuit Christus in die gemeente van Christus gehoor word omdat die God wat daar aan die woord en aan die werk is, die Vader van Jesus Christus – die Here van die kerk – is. Vanuit hulle status in en verbondenheid aan Christus luister gelowiges na hoe God Hom open-

baar en wat Hy van gelowiges verwag in 'n bepaalde perikoop in die Ou Testament.

Die Ou Testament word verkondig binne die konteks van die Christelike, Nuwe-Testamentiese erediens. 'n Preek word dus nie in 'n vakuum gelewer nie. Met die votum en seëngroet is die erediens tog gekonstitueer as vergadering van die kerk van Jesus Christus. Voordat die Woord geles en verkondig word, het die gemeente gehoor dat hulle sonde vergewe word kragtens die soenverdienste van Jesus Christus en is daar gebid in die Naam van Jesus Christus. Die gemeente word in die prediking aangespreek as gemeente van Jesus Christus. Wanneer die Ou Testament nou geles en verkondig word as Woord van God, word dit dus gedoen binne die verstaanshorison van mense wat verbind is aan Jesus Christus. Om hierdie rede is die argument dat 'n preek uit die Ou Testament wat "nie by Christus uitkom nie" net sowel in 'n sinagoge gepreek kan word, nie 'n geldige argument nie. As hierdie argument geldig sou wees dan is die noodwendige konsekwensies daarvan dat ons nie meer Psalms mag sing in die erediens nie, want die Psalms kom ook nie "by Christus uit" nie, dan moet die votum en seën verander word, want dit is tog tekste uit die Ou Testament (Ps. 121; Num. 6) wat ook nie by Christus uitkom nie, dan mag Psalm 103 nie meer na die viering van die Nagmaal as lofverheffing geles word nie, dan mag Eksodus 20 of Deuteronomium 6 nie geles word as afkondiging van God se wil vir sy verbondsvolk nie (Snyman 1986:27-28).

2.2 Pastoraat

Sonder die insigte van die Ou Testament is die kerk oneindig armer in sy pastorale versorging van lidmate. In die lees en die verkondiging van die Psalms eien gelowiges hulle eie klag en lof voor God wat op 'n aangrypende manier vertolk word. Die klag en lof van die Psalms word dan die klag en lof van gelowiges. Die unieke insigte in die probleem van lyding wat in die Ou Testament gebied word, is 'n hulp vir gelowiges wat dit moeilik vind om lyding in verband te bring met God. Die Ou Testament bied waardevolle lewensvaardighede vir gelowiges wat as gelowiges met integriteit in 'n toenemend sekulêre gemeenskap wil lewe. Die gelowiges van die Ou Testament vind vreugde in die lewe, verheug hulle oor 'n oes, is bly oor die vrou wat die Here aan hom gegee het, verstaan dat huweliksliefde 'n gawe is wat met orgawe waardeer en geniet mag word en sien rykdom as gawe en seën van die Here. Die Ou Testament bewaar gelowiges van 'n wêreldvreemde oor-geestelikheid.

2.3 Inrigting van die kerklike lewe

Die liturgiese inkleding van die erediens is deurspek van Ou-Testamentiese elemente. Die Ou Testament word gehoor in die votum, die sang wat in die vorm van berymde omdigtings van Psalms gesing word, die lees van die wet (die Tien Woorde van God in Eks. 20 en Deut. 5), die verootmoediging wat volg op die aanhoor van die wet, gebede in die Ou Testament wat gebid kan word in die erediens, die lees van die Ou Testament as deel van die Skriflesing, die prediking van die Ou Testament en die seën waarmee die gemeente die wêreld ingestuur word (Num. 6:24-26). Die sing van spesifiek berymde Psalms in die erediens is 'n lang tradisie binne kerke van Gereformeerde belydenis. Met die sing van die Psalms word Ou-Testamentiese geloofswaarhede deel van die geloofsgoed van die hedendaagse lidmaat. Die gebedslewe van die kerk is sonder die Ou Testament eintlik ook onvoorstelbaar.

Omdat die Ou Testament saam met die Nuwe Testament volledig Woord van God is, speel die Ou Testament ook 'n belangrike rol in die kategetiese onderrig van die kerk. Nie alleen boei die aangrypende verhale uit die Ou Testament klein kinders nie; hulle ontmoet vir God in die verhale en so word die verhale ook deel van hulle eie geloofsgeskiedenis met God. Immers, die God wat so aan die woord en aan die werk was in die Ou (en die Nuwe) Testament, is ook die God wat in my lewe ingegryp het.

2.4 'n Getuienis aan die wêreld

Die universele perspektief in die Ou Testament open die wêreld as die arena van God se aktiwiteit. Jahwe, die God van die Ou Testament en Vader van Jesus Christus, is die een en enigste God wat daar is (Deut. 6:4). Hy en sy wil moet daarom bekend gemaak word aan al die nasies omdat Hy die enigste God is, die Almagtige en Skepper van die hemel en die aarde. Waardes en oortuigings wat in die Ou Testament belangrik is soos reg, geregtigheid, regverdigheid, trou, liefde, vrede, versoening ensovoorts moet 'n woord meesprek in die openbare debat van ons tyd. In 'n tyd waar die skepping en ekologiese vraagstukke in die brandpunt van openbare belangstelling staan, het juis die Ou Testament as die belangrikste bron vir teologiese nadenke oor die skepping 'n prominente rol om te speel. Die kerk het 'n breë getuienistaak buite die grense van die gemeente. Vir hierdie taak is die Ou Testament onontbeerlik vir die kerk.

3. 'N VOORBEELD-TEKS UIT DIE WET, PROFETE EN GESKRIFTE

3.1 1 Deuteronomium 8:1-20

Die boek Deuteronomium is 'n boek wat riglyne aan die volk van God gee oor hoe om as volk van God in die land wat aan hulle beloof is en wat hulle in besit geneem het, te lewe. Deuteronomium 8:1-20 is 'n vermaning aan die volk om nie te vergeet dat dit God is wat vir hulle sorg nie. Die gevaar dat hulle mag begin dink dat hulleself verantwoordelik is vir hulle welvaart in die land van oorvloed, is nie denkbeeldig nie (Deut. 8:17). In tye van swaarkry in die woestyn was dit die Here wat gesorg het en nou met die oorvloed van die wonderlike land op hande (Deut. 8:7-9) is dit ook nie anders nie. Dit is God wat sorg. Die klem in hierdie teks val op die materiële versorging van die volk van God in tye van swaarkry en in tye van voorspoed. Die dankbaarheid vir so 'n versorgende God word gesien in die konkrete gehoorsaamheid aan sy wil. Dit is 'n boodskap wat selfversorgende, welaf Christene in 'n knus Westerse milieu met al sy veiligheidsnettes tog ook moet hoor: dit is God wat sorg. 'n Lewe van dankbaarheid wat bestaan uit gehoorsaamheid aan die Woord is 'n oproep wat onverkort geld vir Christene.

3.2 Habakuk 1-2:4

In Habakuk 1-2 is die profeet in gesprek met God oor God sy onbegryplike handeling in die geskiedenis. Hoe is dit moontlik dat die onderdrukking en geweld deur Jahwe beantwoord gaan word met selfs meer geweld? Die waarom-vraag is hier aan die orde. Meteens word Habakuk se vrae ook hendaagse gelowiges se vrae. Die antwoord wat Habakuk kry op sy vrae, is 'n vreemde, onverstaanbare en onbegryplike antwoord. Dít is in sigself al 'n antwoord op Habakuk se vrae: mense verstaan dikwels nie God se manier van bestuur nie en dit word ook nie deur God aan mense verduidelik nie. God gee egter nie net onverstaanbare antwoorde aan Habakuk nie, daar is ook 'n verstaanbare deel. Dit word gevind in die bekende Habakuk 2:4. Onreg en onregverdigheid gaan nie vir altyd ongestraf bly nie. Uiteindelik gaan God se regverdigheid wen en gaan almal wat "nie reg gesind is nie" (vers 4) hulle verdiende loon kry. Intussen moet mense wat hulle vertroue in die Here geplaas het, voortgaan om reg te doen, om getrou te bly, om aan te hou glo, om erns te maak met gehoorsaamheid aan die wil van die Here. Natuurlik is dit nie die volle antwoord op die waarom-vraag nie,

maar dit open minstens 'n teologiese perspektief op die soort van vraag wat vir mense wat daarmee worstel kan help.

3.3 Psalm 13

Psalm 13 praat oor die realiteit van beproewing. In die geval van die psalm is dit waarskynlik 'n siektetoestand van die een of ander aard. In die psalm is die digter in gesprek, eintlik in stryd met God. In sy beproewing voel hy hom van God verlaat, sy twyfelvrae en bekommernis maak hom moeg. Die ervaring is ook Christene se ervaring. Beprowings van allerlei aard kan ook gelowiges laat twyfel aan God en 'n ervaring van God se afwesigheid laat beleef. Daar is egter 'n wending in die psalm. Die beproewing lei ook tot geloofsoorwinning. Die pad na oorwinning begin deur met God in gesprek te tree deur die gebed (vers 4). Gaandeweg verskuif die fokus van die siek digter van homself na God toe. God se eer word belangriker as sy eie siekte (vers 5). Die geloofsoorwinning breek in vers 6 deur as die digter sê: "Ek hou vas aan u troue liefde". Dié belewenis kan ook Christene se ervaring wees. Ook Christene beleef 'n geloofsoorwinning namate hulle fokus meer na God toe verskuif en hulle hulleself oorgee aan God se troue liefde.

4. GEVOLGTREKKING EN SLOT

Die kerk het lank gelede reeds in sy geskiedenis 'n keuse gemaak vir die Ou Testament. Nooit het die kerk die Ou Testament verwerp as Woord van God nie, ten spyte van verskillende pogings in die gang van die geskiedenis om van die Ou Testament ontslae te raak. Die kerk het egter wel deur middel van verskillende hermeneutiese modelle die Ou Testament vereng as Woord van God en daardeur effektief die Ou Testament net voorlopig Woord van God gemaak. Miskien is dit nou die tyd om 'n verruimde verstaan van die Ou Testament te skep sodat die Ou Testament nie net deur 'n Christologiese keurslyf gelees word nie, maar saam met die Ou Testament as volledige Woord van God aan mense wat in 'n geloofsverbondenheid aan Jesus Christus in die 21ste eeu lewe, verstaan word.

BIBLIOGRAFIE

- ABMA G H
1974. De waardering van het Oude Testament. *Theologia Reformata* 17(4):262-279.
- ANDERSON B W
1999. *Contours of Old Testament theology*. Minneapolis: Fortress.
- BAKER D L
1992. *Two Testaments, one Bible. A study of the theological relationship between the Old & New Testaments*. Downers Grove: InterVarsity Press. (Revised Edition.)
- BRIGHT J
1977. *The authority of the Old Testament*. Grand Rapids: Baker Book House.
- FRÖR K
1968. *Wege zur Schriftauslegung. Biblische Hermeneutik für Unterricht und Predigt*. Düsseldorf: Patmos. (Dritte überarbeitete Auflage.)
- GOWAN D E
1981. *Reclaiming the Old Testament for the Christian pulpit*. Edinburgh: T. & T. Clark.
- GREIDANUS S
1999. *Preaching Christ from the Old Testament. A contemporary hermeneutical method*. Grand Rapids: Eerdmans.
- GUNNEWEG A H J
1978. *Understanding the Old Testament*. London: SCM.
- HEICK O W
1973. *A history of Christian thought*. Philadelphia: Fortress.
- PREUSS H D
1984. *Das Alte Testament in christlicher Predigt*. Stuttgart: Kohlhammer.
- SCHREINER J
1999. *Das Alte Testament verstehen*. Würzburg: Echter Verlag. (Neue Echter Bibel 4.)
- SNYMAN F
1999. *Versoening — liefde sigbaar gemaak. God se bloudruk vir 'n beel wêreld*. Bloemfontein: CLF.
- SNYMAN S D
1986. Die prediking van die Ou Testament in die bedeling na Christus. *Fax Theologica* 6(1):1-36.

Snyman

Die Ou Testament in die kerk

VAN DER WATT J G

1989. Die verhouding tussen die Ou Testament en Nuwe Testament heilshistories oorweeg. *Skrif en Kerk* 10(1):61-79.

WESTERMANN C (red.)

1979. *Essays on Old Testament hermeneutics*. Atlanta: John Knox.

WOLFF H W

1979. The hermeneutics of the Old Testament. In Westermann, C. (red). *Essays on Old Testament Hermeneutics*. Atlanta: John Knox, 160-199.

ZENGER E

2000. Die grundlegende Bedeutung des Ersten Testaments. Christlich-jüdische Bibelhermeneutik nach Auschwitz. *Bibel und Kirche* 55(1):6-13.

Trefwoorde

Hermeneutiek

Ou Testament

Prediking

Keywords

Hermeneutics

Old Testament

Preaching